Spoj antike i suvremenog prava

Projekt „GEKO-EKO" na Smotri govorništva Pravnog fakulteta u Rijeci

Rijeka, 10. travnja 2026.

Na Pravnom fakultetu u Rijeci 10. travnja 2026. godine uspješno je održana Druga smotra govorništva pod nazivom *Summum ius, summa iniuria* („Najveće pravo /može postati/ najveća nepravda") i pred sudionike postavila iznimno aktualne i kompleksne teme koje je fakultet ponudio za raspravu. Fokus je bio usmjeren na složen odnos između pravnih pravila i pravednosti (*aequitas*), ulogu prava u obitelji i privatnim odnosima, te na goruća pitanja zaštite pojedinca u suvremenom društvu.

Pod mentorstvom Ane Marković, prof. mentor, učenice dviju škola drugoga razreda – Ivana Gajzler iz Gimnazije Eugena Kumičića u Opatiji i Karla Birkanović iz Prirodoslovne i grafičke škola u Rijeci predstavile su svoj govor „Ius, natura et GEKO-EKO" u kojemu djeluju kao jedan tim, predstavljajući latinski jezik kao štit koji brani moral, prirodu i identitet i njime su demonstrirale vrhunski govornički talent, zrelost i vještinu javnog nastupa. Riječ je o interdisciplinarnom, humanističkom i integriranom projektu koji se sustavno razvija već četiri godine, a koji je ponuđene teme Pravnog fakulteta pomno obradio kroz sve faze svoga praktičnog i teorijskog rada.

Spajajući klasičnu filologiju, rimsko pravo, ekologiju, etiku novih tehnologija i ekonomiju, ovaj projekt koristi antičku mudrost i latinski jezik kao integrativni analitički alat za rješavanje izazova 21. stoljeća. Kroz četiri faze – od problematike mentalnog zdravlja i ekološke akcije destilacije lovora, preko etičkih dilema umjetne inteligencije, pa sve do ekonomske pismenosti uz didaktičko korištenje kovanica s rimskim božanstvima – učenice su dokazale da klasična baština nije mrtvo slovo na papiru. Ona je živi, evolucijski kod društva.

Nastup na Pravnom fakultetu u Rijeci potvrdio je da je pravo, u svom izvornom smislu, doista *ars boni et aequi* („vještina dobrog i pravednog"), a da humanističko obrazovanje posjeduje ključne odgovore za digitalno i ekološko doba u kojem živimo.

U nastavku se donosi cjeloviti tekst govora koji je uspješno izveden na smotri (osvojeno 4. mjesto) i koji na najbolji način iskazuje sinergiju tradicije, aktivizma i mladenačke rječitosti.

„*Salvete omnes*! Poštovani profesori, dragi kolege i budući pravnici. Stojim danas pred vama ne samo kao učenik, već kao zagovornik projekta koji spaja antičku mudrost s izazovima 21. stoljeća. Rimljani su nam ostavili temelj; *Ius est ars boni et aequi.* – Pravo je vještina dobrog i pravednog. Ali kako ostati pravedan

u svijetu koji se mijenja brže od zakona? Odgovor smo potražili kroz četiri faze našeg projekta GEKO-EKO, koji pod vodstvom profesorice Ane Marković raste iz godine u godinu.

U prvoj godini, naš fokus bio je na mentalnom zdravlju. Pravni fakultet danas pita o ulozi prava u privatnim odnosima i obitelji. Ja vam kažem: pravo bez zdravog pojedinca samo je hladna ljuštura. Ako želimo pravedno društvo, moramo imati zdrave ljude koji razumiju sebe. U drugoj fazi, razvili smo GEKO-EKO dezinficijens. Zašto je to bitno za pravo? Zato što je on stvoren od biljaka zaštitnih rimskih božanstava. To je naš poziv *ad naturam* – povratak prirodi. Naša 'ekološka rezidba lovora' nije samo vrtlarenje; to je pravni i etički čin očuvanja baštine u svijetu koji se guši u plastici.

Dolazimo do goruće teme: pravo i umjetna inteligencija. Naša treća faza, izložba *VENI, VIDI, VICI – AI*, koristi modernu tehnologiju za prikaz rimskih božanstava na tlu Hrvatske. Tu se suočavamo s opasnošću koju pravnici nazivaju *summum ius, summa iniuria* – najveće pravo može postati najveća nepravda. Ako dopustimo da AI donosi odluke bez ljudskog morala, bez 'onog mirisa lovora' i sinergije koju smo mi istraživali, gubimo pravdu. Pravo mora biti brže od algoritma kako bi zaštitilo identitet pojedinca od 'pravne nevidljivosti' u digitalnom dobu.

Četvrta godina donijela je GEKO-EKO kovanice. One su naš najjači didaktički alat u učenju latinskog jezika, ali one su i lekcija iz ekonomije. Odnos ekonomije i prava vidi se u svakoj našoj kovanici: 25 GEKO (Apolon) uči nas skladu i redu; 1 GEKO (Merkurije) predstavlja trgovinu, ali onu poštenu, jer *pacta sunt servanda* – ugovora se valja držati; 1 EKO (Fortuna) podsjeća nas da je sreća prevrtljiva, baš kao i tržište, i da pravo mora štititi mlade od financijske nepismenosti. Kada učimo kroz poglavlja knjige *Lingua Latina per se illustrata*, mi ne učimo samo mrtve riječi, mi učimo zakone tržišta i etike.

Pravni fakultet traži raspravu o stereotipima i zaštiti ranjivih. Povijest nas uči promjenama – od matrijarhata ranog neolitika do patrijarhata Danilske kulture. Pravo je evolucija. Danas kroz naše kolaže zajedništva i timskog rada, mi pokazujemo da je pravo sredstvo aktivizma. Uloga Hrvatskog sabora i Europske unije nije samo u pisanju direktiva, već u prepoznavanju projekata poput našeg. Mi destiliramo lovor vodenom parom, ali destiliramo i rješenja za budućnost.

Zaključno, projekt *GEKO-EKO – Gimnazijalče Evo Kod Ovaj – Emitiraj Kodiraj Otvori* – naš je kod za bolji svijet. Pravo mora biti naš dezinficijens: čisto, ekološko i ljekovito za društvo. Neka nam kovanice božanstava budu kompas, a latinski jezik štit. *Ubi societas, ibi ius.* – Gdje je društvo, tamo je i pravo. Gradimo to društvo zajedno, s pogledom na prirodu i srcem u pravdi. *Gratias vobis ago pro attentione vestra*!"

Ana Marković